

Datum
2012-09-13

Diarienummer
2012-134

Regeringen
Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Framställning om ändringar i vissa av socialförsäkringsbalkens bestämmelser och i förordningen (1962:521) om frivillig pensionsförsäkring hos Pensionsmyndigheten

(S2012/4055/SF)

Sammanfattning

Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) ställer sig positiv till flera av förslagen i rubricerade promemoria. ISF konstaterar att tyngdpunkten i förslagen är att förenkla för pensionssparare och pensionärer. I vilken mån förslagen leder till kostnadseffektiviseringar undandrar sig ISF:s bedömning, eftersom promemorian i flera fall inte ger tillräckligt underlag.

Sammanfattningsvis gör ISF följande bedömning av förslagen:

- ISF har inget att invända mot att en möjlighet införs för pensionssparare och pensionärer att få beslut om pensionsgrundande belopp, pensionsrätt och pensionspoäng elektroniskt i stället för skriftligt. (Kapitel 1)
- ISF tillstyrker att allmän pension ska kunna beviljas de personer som före sin 65-års månad haft hel sjukersättning, och där myndigheten i sina register har samtliga uppgifter som krävs för att kunna bevilja pension. (Kapitel 2)
- ISF vill inte motsätta sig att bostadstillägg utan ansökan ska kunna beviljas till dem som omedelbart före 65-års månad haft hel sjukersättning och bostadstillägg. ISF vill dock betona vikten av efterkontroller. (Kapitel 3)
- ISF har inget att invända mot att premiepension ska kunna beviljas för högst tre månader före ansökningsmånaden, om den försäkrade fick sjukersättning omedelbart före 65-års månad. Av förslaget framgår dock inte vilket fondvärde som ska ligga till grund för retroaktiviteten, vilket bör klargöras. (Kapitel 4)
- ISF tillstyrker att ökat uttag av premiepension ska kunna beviljas från och med den månad som anges i ansökan, dock tidigast från och med den månad ansökan inkom till Pensionsmyndigheten. (Kapitel 5)

- ISF tillstyrker förslaget om ränta vid avbetalningsplan och anstånd samt vid dröjsmål med betalning i samband med återkrav av premiepension. (Kapitel 7)
- ISF har inget att invända mot att utredningsskyldigheten avskaffas för dem som tre månader före 70-årsdagen inte ansökt om inkomst-, tilläggs- eller garantipension. (Kapitel 8)
- ISF avstyrker däremot att utredningsskyldigheten avskaffas för dem som haft sjukersättning direkt före sin 65-årsdag, och som inte omfattas av förslaget om att beviljas allmän ålderspension utan ansökan. (Kapitel 8)
- ISF kan inte ta ställning till förslaget om att förenkla administrationen av samordningen mellan allmän ålderspension och yrkesskadelivränta. ISF efterlyser en närmare utredning av de ekonomiska konsekvenserna av förslaget. (Kapitel 9)
- ISF har inget att invända mot att Pensionsmyndigheten ges rätt att fastställa grunderna för den frivilliga pensionsförsäkringen, och att Finansinspektionens tillsynsansvar över försäkringen samtidigt förtydligas. (Kapitel 10)

Övergripande synpunkter

ISF är positiv till utgångspunkterna till förslagen som presenteras i promemorian. I promemorian lämnas också flera angelägna förslag på förenklingar inom rådande system.

ISF konstaterar att tyngdpunkten i förslagen är förenkling för pensionssparare och pensionärer, inte förenklingar som leder till kostnadseffektiviseringar i handläggningen. Eventuella kostnadseffektiviseringar är ofta inte beräknade. Till exempel saknas i flera fall uppgifter om hur många pensionärer som berörs, eller hur många ärenden förslaget omfattar. ISF kan därför inte bedöma rimligheten i de ekonomiska uppskattningar som lämnas.

Möjlighet att välja bort pappersutskick av orange kuvert

ISF har inget att invända mot förslaget. I rapporten *Enkel, detaljerad och samlad pensionsinformation* (ISF 2012:14) konstaterar ISF att pensionsinformationen på olika sätt behöver anpassas till de enskilda individerna. Förslaget att pensionssparare och pensionärer ska kunna få beslut om pensionsgrundande belopp, pensionsrätt och pensionspoäng elektroniskt i stället för skriftligen är ett sätt att anpassa informationen till olika individers preferenser. Att presentera informationen i det orange kuvertet på "mina sidor" på Pensionsmyndighetens webb-plats skulle dessutom kunna leda till att den enskilde tar del av annan information om pensioner som återfinns på Pensionsmyndighetens webb-plats.

ISF vill betona att det finns ett stort behov av en *samlad* information om pensioner. I rapporten *Enkel, detaljerad och samlad pensionsinformation* framförs att ett skriftligt besked om den samlade pensionsprognosen till den enskilde skulle vara en bra början. Att skriftlig information förordas har sin grund i att det i dagsläget är tämligen få, knappt 1,5 miljoner

pensionssparare, som registrerat sig som användare av "Min Pension" på webben. Det finns således även framgent skäl att överväga hur pensionssparare och pensionärer ska få en samlad information om pensioner.

Allmän ålderspension utan ansökan till den som omedelbart före 65-årsdagen haft hel sjukersättning

ISF tillstyrker förslaget. Förslaget omfattar de personer som före sin 65-årsdag haft hel sjukersättning och där myndigheten i sina register har samtliga uppgifter som krävs för att kunna bevilja pension. Förslaget innebär en förenkling för dem som vill ha ålderspension efter sin 65-årsdag, det vill säga majoriteten av dem som omfattas av förslaget. Det framstår som rimligt att dessa personer kan beviljas ålderspension utan ansökan, mot bakgrund av att den så kallade utredningsskyldigheten föreslås avskaffas.

De med sjukersättning som även efter förslagets genomförande behöver ansöka om ålderspension är bland annat personer som bott utanför Sverige under viss del av sitt liv och de som endast har haft partiell sjukersättning. ISF anser att det finns skäl att särskilt uppmärksamma denna grupp, då den inte omfattas av detta förslag, men omfattas av förslaget om att avskaffa utredningsskyldigheten. (Se avsnitt *Utredningsskyldighet i förhållande till den som inte tagit ut inkomst-, tillägs- eller garantipension.*)

Bostadstillägg till pensionärer utan ansökan till den som haft hel sjukersättning och bostadstillägg omedelbart före 65-årsdagen

ISF vill inte motsätta sig förslaget, men vill betona vikten av efterkontroller. Om förslaget om allmän ålderspension utan ansökan till dem med hel sjukersättning genomförs, faller det sig naturligt att denna grupp även ska kunna beviljas bostadstillägg utan ansökan, om de omedelbart före sin 65-årsdag haft bostadstillägg.

I rapporten *Handläggning av bostadstillägg* (ISF 2012:3) konstaterar ISF att nästan en fjärdedel av alla beslut om bostadstillägg leder till att den försäkrade antingen får för litet eller ett för stort bostadstillägg utbetalt. ISF vill betona att den föreslagna ordningen inte får innebära en försämring härvidlag. Enligt förslaget ska den aktuella målgruppen informeras om vilka uppgifter Pensionsmyndigheten avser att grunda sitt beslut på, och den enskilde ska även kunna komplettera sina uppgifter, vilket kan vara särskilt viktigt beträffande tjänstepensionen. Om oklarheter kring tjänstepensionen kvarstår efter möjligheten till komplettering, ska Pensionsmyndigheten enligt förslaget återkomma med förnyad förfrågan eller kontrollera uppgifterna med aktuellt tjänstepensionsbolag. ISF anser att dessa kontroller är viktiga för att förhindra felaktiga utbetalningar. ISF anser även att omsorg bör läggas vid att utforma ändamålsenliga efterkontroller.

Premiepension ska med tre månaders retroaktivitet kunna beviljas till en person som haft sjukersättning omedelbart före sin 65-årsdag

ISF har inget att invända mot förslaget. I promemorian redogörs för flera omständigheter som gör att förslaget framstår som skäligt. Av förslaget framgår dock inte helt entydigt vilket fondvärde som ska ligga till grund för den retroaktiva utbetalningen. ISF utgår från att beräkningen av premiepensionen utgår från fondvärdet vid ansökningstillfället. I annat fall kan förslaget innebära en möjlighet för enskilda att utnyttja retroaktiviteten vid en eventuell börsnedgång som påverkar fondvärdet negativt.

Ökat uttag av premiepension

ISF tillstyrker förslaget. Enligt promemorian föreligger inte längre några tekniska hinder för att bevilja ett ökat uttag av premiepension från och med den månad som anges i ansökan. Ett ökat uttag ska dock tidigast kunna göras från och med den månad ansökan kom in till Pensionsmyndigheten. ISF ser positivt på att reglerna för premiepension harmoniseras i denna del med reglerna för övrig ålderspension. Förslaget torde bidra till att regelverket blir enklare att förstå och effekterna lättare att förutse för dem som berörs.

Basränta i samband med felaktigt utbetald premiepension

ISF har inga synpunkter på förslaget.

Ränteregler i samband med återkrav av premiepension

ISF tillstyrker förslaget. Det framstår som skäligt att ta ut ränta vid dröjsmål med betalning i samband med återkrav av premiepension. Att dessutom ha samma ränteregler för återkrav av premiepension som för övrig ålderspension torde bidra till att reglerna blir enklare att förstå för berörda, och att Pensionsmyndighetens administration av återkrav underlättas.

Utredningsskyldighet i förhållande till den som inte tagit ut inkomst-, tilläggs- eller garantipension

ISF har inget att invända mot den del i förslaget som avser avskaffandet av utredningsskyldighet för dem som tre månader före 70-årsdagen inte ansökt om inkomst-, tilläggs- eller garantipension. ISF förutsätter att Pensionsmyndigheten noga överväger om det finns grupper med särskilda behov som kan kräva mer omfattande informationsinsatser från Pensionsmyndighetens sida.

Enligt promemorian innebär förslaget en ökad flexibilitet för Pensionsmyndigheten att avgöra tidpunkt, målgrupp och former för information till de pensions sparare som inte tar ut sin ålderspension. ISF instämmer i att pensionsinformationen så långt möjligt bör vara målgruppsanpassad. En förutsättning för att kunna uppnå detta är att målgrupperna och deras behov går att identifiera. ISF hade här önskat en närmare analys av vilka som i dagsläget blir föremål för utredning och om det bland dem går att urskilja grupper med särskilda behov.

Att avskaffa utredningsskyldigheten för dem som tre månader före 70-årsdagen inte ansökt om ålderspension får antas utgå från att alla personer, 61 år eller äldre, återkommande kan få sådan information att de kan fatta välinformerade beslut om när de ska påbörja sitt uttag av ålderspension. Skulle det finnas personer som har svårt att tillgodogöra sig informationen, eller som inte nås av informationen, kan det finnas skäl att behålla utredningsskyldigheten eller vidta andra åtgärder. Sådana åtgärder bör dock inte vara knutna till 70-årsdagen, utan i så fall initieras när behovet finns oavsett den enskildes ålder.

ISF anser vidare att Pensionsmyndighetens utredningsskyldighet bör kvarstå för dem som haft sjukersättning direkt före sin 65-årsdag, och som inte omfattas av förslaget om att beviljas allmän ålderspension utan ansökan. ISF avstyrker således att utredningsskyldigheten avskaffas för denna grupp.

De med sjukersättning som även efter förslaget genomförande behöver ansöka om ålderspension är bland annat personer som bott utanför Sverige under viss del av sitt liv och de som endast har haft partiell sjukersättning. Med förslaget att avskaffa utredningsskyldigheten finns risk att dessa personer inte nås med information eller får den hjälp de behöver för att ansöka om den pension de vill ha och är berättigad till. Det kan innebära en försvagning av deras ställning.

Att ha kvar utredningsskyldigheten för denna grupp skulle innebära vissa administrationskostnader. Av promemorian framgår att av dem som haft sjukersättning direkt före sin 65-årsdag är det cirka 80-100 personer varje månad som blir föremål för utredning. Efter utredning kvarstår något enstaka ärende. Om förslaget om att allmän ålderspension ska kunna beviljas utan ansökan för dem som haft hel sjukersättning genomförs, sjunker med all sannolikhet antalet ärenden som blir föremål för utredning, och därmed också kostnaderna.

Förenklad administration av samordning mellan allmän ålderspension och yrkesskadelivränta

ISF kan inte ta ställning till förslaget. Syftet med förslaget uppges vara att minska de manuella momenten i handläggningen och därmed få snabbare handläggning, minskade administrationskostnader och färre återkrav. Om förslaget genomförs minskar de manuella momenten, och därmed de återkrav som följer av långa handläggningstider. Med det underlag som presenteras är det dock svårt att bedöma effekterna på försäkringskostnaderna och för den enskilde. ISF efterlyser en närmare utredning om de ekonomiska konsekvenserna av förslaget.

Fastställande av grunder för frivillig pensionsförsäkring

ISF har inget att invända mot förslaget. I dag beslutar Pensionsmyndigheten bland annat om grunderna för försäkringsprodukter inom ramen för premiepensionen. ISF instämmer i att den kompetens, rutiner etcetera som Pensionsmyndigheten byggt upp för att hantera premiepensionen, även bör kunna användas för beslut om grunderna för den frivilliga pensionsförsäkringen. Förslaget torde bidra till en enklare administration och smidigare beslutsprocess. Att förtydliga Finansinspektionens tillsynsansvar för den frivilliga pensionsförsäkringen framstår som motiverat om förslaget genomförs.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektör Per Molander. Utredare Susanne Jansson har varit föredragande. I beredningen har också enhetschef Dan Ljungberg, utredare Elisabeth Frid och utredare Marcela Cohen Birman deltagit.

Per Molander
Generaldirektör

Susanne Jansson
Utredare